

Handleiding Stem Jij Ook?

Tweede Kamerverkiezingen 2025

Inhoudsopgave

Praktisch	3
Ontvangst en introductie	7
Filmpje: de Tweede Kamer	9
Van probleem naar oplossing	11
Zo kies je een partij	13
Stemmen: zo doe je dat	16
Filmpje: Zo telt jouw stem mee	21
Quiz: waar of niet waar?	23
Tijd voor extra vragen	27
Zo vind je meer informatie & afronding	28
Bijlage 1: tips om aan te sluiten bij de doelgroep	29

Praktisch

Inleiding

De workshop *Stem Jij Ook* is bedoeld voor mensen met een lichte verstandelijke beperking (lvb). In deze workshop leren mensen hoe de Tweede Kamer werkt, waarom het belangrijk is om te stemmen, en hoe je je stem bepaalt. Daarna gaan de deelnemers oefenen met stemmen. We willen met de workshop bereiken dat deelnemers de bijeenkomst leuk en leerzaam vinden, en zich realiseren dat hun stem ertoe doet. Ook willen we eventuele drempels om te stemmen wegnemen. Tijdens de workshop staan de volgende vragen centraal:

- Hoe werkt de Tweede Kamer?
- Waarom is het belangrijk om te stemmen?
- Hoe bepaal je op welke partij je stemt?
- Hoe werkt stemmen?

(Misschien valt het je op dat deze vragen in de PowerPoint niet als vragen geformuleerd staan. Voor deze doelgroep is een zin in vraagvorm verwarrend als het geen 'echte' vraag is waarop je een antwoord verwacht.)

Project Stem jij ook?

Binnen het project *Stem jij ook?* bieden we de volgende materialen aan:

- De website www.stemjijook.nl
- Verkiezingskrant
- Workshops
- Animatiefilmpjes (staan op YouTube en op de site)

Doelgroep

Dit programma is afgestemd op mensen met een lichte verstandelijke beperking. Mensen met een lichte verstandelijke beperking (lvb) hebben een IQ van tussen de 50 en 70-85, en een achterstand in bijvoorbeeld praktische en/of sociale vaardigheden. Hun beperking is over het algemeen niet zichtbaar, wat betekent dat lvb vaak niet wordt herkend. Veel mensen met een lvb hebben geleerd hun beperking te verbergen, maar hebben wel veel moeite om mee te komen in de maatschappij. Ze worden overvraagd op school en op hun werk, wat leidt tot faalervaringen, frustratie en een negatief zelfbeeld. Er zijn in Nederland naar schatting 1 miljoen mensen met een lichte verstandelijke beperking; een grote groep dus. Zo'n 40-60% van de mensen met lvb heeft een vorm van autisme.

Let op: mensen met lvb hebben vaak wat meer tijd nodig, maar het laatste wat ze willen is kinderachtig benaderd worden. Houd hier dus rekening mee en spreek de deelnemers aan op een volwassen manier. Bij ProDemos spreken we mensen standaard aan met je en jij, maar bij sommige groepen kan het misschien beter passen om mensen aan te spreken met u. Stem af op de groep en bepaal voor jezelf wat bij jou past. Bij twijfel kun je bijvoorbeeld met u beginnen en gedurende het programma overschakelen op je en jij.

Mensen met een lvb hebben vaak een begeleider of andere vorm van zorg. We verwachten dat de workshops vooral geboekt zullen worden door deze zorgorganisaties.

Lees meer over lvb op: <https://www.kenniscentrumlvb.nl/over-lvb/>

En zie [bijlage 1 van deze handleiding](#) voor meer tips om goed aan te sluiten bij de doelgroep.

Doel

Het doel van dit programma is dat deelnemers:

- concrete kennis opdoen van hoe de Tweede Kamer werkt, waarom het belangrijk is om te stemmen en hoe ze hun stem kunnen bepalen
- vertrouwen krijgen in hun vermogen om zelf hun stem uit te brengen

Verloop programma in het kort

Het programma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Ontvangst en introductie
2. Filmpje: de Tweede Kamer
3. Van probleem naar oplossing
4. Zo kies je een partij
5. Stemmen: zo doe je dat
6. Oefenen met stemmen
7. Filmpje: zo telt jouw stem mee
8. Quiz: waar of niet waar?
9. Tijd voor extra vragen
10. Zo vind je meer informatie

Let op: in het programma op de PowerPoint staat geen pauze genoemd. Beslis vooraf op welk(e) moment(en) je pauze wilt inlassen en kondig dat bij het bespreken van de onderdelen met de groep duidelijk aan. Vertel ook duidelijk hoe lang de pauze zal duren en houd je daaraan (aangezien mensen met een lvb vaak ook autisme hebben, geeft dat duidelijkheid). De doelgroep heeft over het

algemeen een erg korte concentratiespanne, ongeveer een kwartier. Waarschijnlijk moet je dus meerdere pauzes inlassen.

Aantal deelnemers

Minimaal 10, maximaal 30.

Duur

1,5 uur, inclusief pauze. Let op: de doelgroep heeft een korte concentratiespanne, vaak van ongeveer een kwartier. Waarschijnlijk moet je dus meerdere pauzes inlassen.

Locatie

De workshops worden gegeven op locatie, bijvoorbeeld bij een zorginstelling.

Benodigheden voor de workshop

- De PowerPoint, incl. links naar de filmpjes
- Kaarten Van Probleem naar Oplossing (landelijk)
- Stembiljetten (voor elke deelnemer 1)
- Voorbeeld-stempassen (voor elke deelnemer 1)
- Rode potloden (3 x)
- Eventueel: puntenslijper
- Groene en rode kaarten (voor elke deelnemer 1 groene en 1 rode kaart)
- Een tafel
- Iets om één of twee stemhokjes van te maken. Zorg dat je dit heel duidelijk communiceert naar de organisatie die de workshop boekt!
- Iets om een stembus mee te maken
- Stem Jij Ook-kranten om na afloop uit te delen

Vooraf klaarzetten

- Controleer of de Stem Jij Ook-krantjes aangekomen zijn.
- Controleer of de volgende zaken door de organisatie zijn klaargezet:
 - een tafel voor de ‘medewerker van het stembureau’ (jij dus);
 - een of twee ‘stemhokjes’;
 - een ‘stembus’.

Als dit niet gebeurt is, improviseer dan samen iets.

ProDemos

- Leg een rood potlood klaar in elk/het stemhokje,
- Zet de PowerPoint aan. Controleer het geluid van de filmpjes.

Ontvangst en introductie

1. Heet de groep welkom en stel jezelf voor. Vertel dat je over de verkiezing voor de Tweede Kamer komt vertellen.

2. Toon interesse voor de groep. Vraag bijvoorbeeld waarom ze meedoen aan deze workshop, of ze in de buurt wonen (of misschien op de locatie), als ze niet op de locatie wonen: hebben ze lang moeten reizen of was het dichtbij? Gebruik de informatie om de groep te peilen wat betreft taal en niveau.

Onderstaande tips werden gegeven tijdens een trainingsbijeenkomst met ervaringsdeskundigen:

- Vraag de deelnemers aan het begin van de bijeenkomst om, als je te snel gaat, dat tegen je te zeggen, zodat je daar iets mee kunt doen.
 - Vraag aan het begin van de bijeenkomst of iedereen je goed kan verstaan.
 - Vraag regelmatig: “Heb ik het goed uitgelegd? Of zal ik het nog een keer proberen?”. De kunst van het herhalen werkt ook in deze groepen prima.
 - Als je het idee hebt dat iemand het niet begrepen heeft, check dat dan. En bied aan om het nog een keer anders uit te leggen.
 - Neem de tijd. Neem de tijd. Neem de tijd. En neem pauze als deelnemers dat nodig hebben.
3. Vertel de deelnemers dat jullie het vandaag over politiek en verkiezingen gaan hebben. Het kan zijn dat je meer duiding moet geven omdat de groep dit extra nodig heeft. Vraag eerst waar de deelnemers aan denken bij het woord politiek, of of iemand weet wat politiek is. Het geeft niet als dat niet zo is! Ga er samen over in gesprek en kom tot de conclusie dat politiek een moeilijk woord is voor de mensen die plannen maken en beslissingen nemen over Nederland. Dat doen ze niet zomaar: wij mogen in Nederland zelf kiezen welke mensen die beslissingen nemen. Dat doen we bij de verkiezingen.

4. Vertel dat jullie straks samen gaan praten over politiek. Stel eventueel nog een aantal vragen om het onderwerp te introduceren. Zorg dat deze vragen niet voelen als een overhoring of een examen, maar als een gesprek waarin de deelnemers zich gezien en gehoord voelen.
 - Wat vinden jullie van politiek? Wie vindt politiek interessant? En wie juist niet?
 - Wie weet wanneer de verkiezingen zijn?
 - Waar stemmen we dan voor?
 - Kan iemand een politieke partij noemen?
 - Wie heeft er wel eens gestemd? En hoe vond je dat?
5. Laat de eerste slide van de PowerPoint zien. Vertel dat dit is wat jullie vandaag gaan doen. Loop de punten een voor een langs: lees de tekst letterlijk voor en vertel daarna wat hiermee bedoeld wordt en wat jullie bij dat onderdeel gaan doen. Zeg ook dat de deelnemers altijd vragen mogen stellen als ze dat willen; nodig ze expliciet uit om ook vragen te stellen als iets niet duidelijk is.

6. Vertel dat je eerst gaat uitleggen hoe de Tweede Kamer werkt.

Filmpje: de Tweede Kamer

Korte omschrijving

Aan de hand van een kort animatiefilmpje introduceer je de Tweede Kamer bij de deelnemers. In het filmpje wordt uitgelegd dat alle Nederlanders van 18 jaar en ouder mogen stemmen voor de Tweede Kamer. De partijen die voldoende stemmen krijgen bij de verkiezingen praten en stemmen over wetten en regels voor Nederlands.

Leerdoel

De deelnemers weten dat de Tweede Kamer namens ons praat en stemt over wetten en regels voor Nederland.

Duur

5-10 minuten

Benodigheden

- De PowerPoint met het filmpje
(de filmpjes zijn ook te bekijken via www.stemmijjook.nl/filmpjes of via YouTube:
<https://youtu.be/eZmzzu5Vy3U>)

Stap voor stap

1. Vertel dat jullie een filmpje gaan kijken waarin wordt uitgelegd hoe de Tweede Kamer werkt. Vertel: we mogen op 29 oktober dus stemmen voor de Tweede Kamer. Vraag: wie weet er iets over de Tweede Kamer? Of waar denk je aan bij de Tweede Kamer?
2. Laat het filmpje aan de deelnemers zien.

3. Stel na afloop een aantal controlevragen om te kijken of de deelnemers het filmpje begrepen hebben, bijvoorbeeld:
 - Wat doet de Tweede Kamer volgens dit filmpje?
 - Wat is jullie opgevallen?
 - Zijn er dingen waar je vragen over hebt?
4. Vertel eventueel dat de deelnemers het filmpje nog eens rustig terug kunnen kijken op de website: www.stemjijook.nl/filmpjes.

Van probleem naar oplossing

Korte omschrijving

De Tweede Kamer neemt beslissingen over de manier waarop Nederland bestuurd wordt. Met andere woorden: de Tweede Kamer maakt wetten en regels. In deze werkvorm ga je met de groep stap voor stap bekijken hoe een wet wordt gemaakt.

Leerdoel

- Deelnemers weten hoe een wet gemaakt wordt en welke stappen daarvoor moeten worden doorlopen.
- De deelnemers weten dat de Tweede Kamer regels en wetten maakt over onderwerpen die te maken hebben met hun dagelijks leven, zoals zorg, werk en wonen.

Benodigheden

- PowerPoint met de afbeeldingen van de stappen van probleem naar oplossing.
- De A3-platen van de stappen.

Stap voor stap

1. Laat slide 5 van de PowerPoint zien. Vertel: de Tweede Kamer maakt dus wetten en regels voor Nederland. Een nieuwe wet komt er meestal omdat er een probleem is dat opgelost moet worden. Jullie gaan samen kijken hoe zo'n wet wordt gemaakt. Je gaat eerst samen met de deelnemers een probleem bedenken.

2. Vraag de deelnemers of ze een voorbeeld kunnen noemen van een probleem in Nederland. Het kan een probleem van nu zijn of een probleem van vroeger. Probeer wel aan te sturen

op een voorbeeld waar de Tweede Kamer over gaat. Als de groep niet zelf op een probleem kan komen, kun je zelf een probleem inbrengen. Bijvoorbeeld:

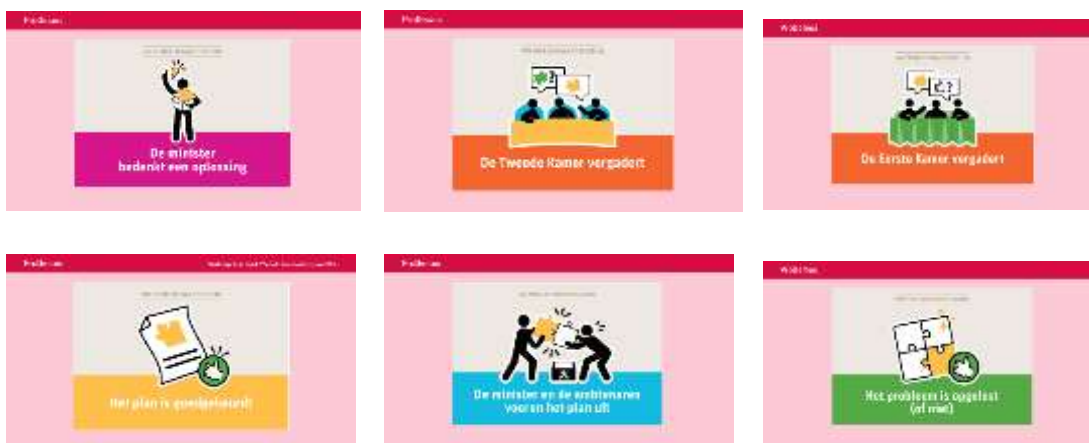
- te weinig goedkope huurhuizen (oplossing: er mogen alleen nog maar goedkope huurhuizen bij komen en geen duurdere)
- mishandeling van wilde dieren in het circus (oplossing: circussen mogen geen wilde dieren meer gebruiken)
- alcoholschade bij jongeren (oplossing: alcoholverbod voor jongeren onder de 18 jaar).
- aardbevingen in de provincie Groningen (oplossing: minder gas uit Groningen gebruiken en de mensen daar geld betalen om kapotte huizen te repareren)

3. Ga in de vorm van een gesprek de verschillende stappen langs. Geef zeven deelnemers een plaat. Je kunt een deelnemer naar voren roepen om de deelnemers met de platen in de juiste volgorde te zetten, of met de hele groep overleggen in welke volgorde de platen zouden moeten staan. Ga net zo lang door totdat de volgorde klopt.

Tip: zorg voor enige toelichting bij de Eerste Kamer, want die hebben jullie nog niet besproken. Het is wel de bedoeling dat de rode draad de Tweede Kamer blijft, en dat het niet te verwarrend wordt, dus houd de uitleg zo kort mogelijk. Bijvoorbeeld: “De mensen die de plannen van de Tweede Kamer nakijken.” Het woord *controleren* kun je helaas niet bekend veronderstellen.

4. Je kunt slides 6 t/m 12 gebruiken om de stappen nog eens na te lopen.

Zo kies je een partij

Korte omschrijving

In dit onderdeel krijgen de deelnemers een aantal praktische tips over hoe ze het beste kunnen bepalen op welke partij ze stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen.

Leerdoel

Deelnemers weten dat er verschillende manieren zijn om te bepalen op welke partij je wilt stemmen.

Duur

5-10 minuten

Benodigheden

- PowerPoint

Stap voor stap

1. Vertel dat jullie nu gaan bekijken hoe je kunt kiezen op welke partij je wilt stemmen.

2. Vertel de deelnemers dat het lastig kan zijn om te bepalen op welke partij je wilt stemmen. Er zijn veel verschillende partijen waar je uit kunt kiezen. Noem het uiteindelijk aantal partijen waar ze uit kunnen kiezen. Misschien willen de deelnemers wel stemmen, maar hebben ze geen idee op welke partij of kandidaat. Stel ze vooral gerust: daar staan ze niet alleen in! Veel mensen in Nederland vinden het lastig te beslissen op welke partij ze willen stemmen. Gelukkig zijn er manieren om een idee te krijgen op wie je wilt stemmen.

Op de dia kunnen de deelnemers zien dat er heel veel verschillende partijen zijn. Dit zijn nog niet eens alle partijen! Vertel dat iedere partij weer iets anders wil voor Nederland. Het is dus belangrijk dat je een partij kiest die dezelfde dingen belangrijk vindt als jij.

3. Leg uit dat er in deze workshop geen tijd is om te vertellen wat alle partijen willen. Met zoveel partijen zou dat veel te lang gaan duren. Maar er zijn wel manieren om uit te vinden welke partij bij je past en op wie je dus gaat stemmen.
 4. Vraag degenen die al eerder gestemd hebben en degenen die van plan zijn dat te gaan doen wie er tips heeft. Wat zouden goede manieren kunnen zijn? Herhaal de tips en vraag eventueel nog extra toelichting: hoe doe je dat?
 5. Vul samen met de deelnemers de tips die nu al uit de groep zijn gekomen aan met de manieren die in de PowerPoint zijn afgebeeld in de vorm van een tekening. Welke manier om informatie te vinden over partijen denken ze te zien op het plaatje?
- Zoek informatie op internet, bijvoorbeeld op de website www.stemjijook.nl. Op www.stemjijook.nl kun je filmpjes kijken in eenvoudige taal, waarin de partijen vertellen wat hun plannen voor Nederland zijn.

- Mensen van politieke partijen komen soms aan de deur, of ze delen flyers uit op straat. Je kunt met deze mensen in gesprek gaan.

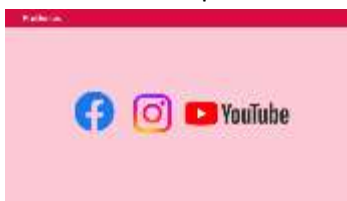
- Kijk tv of luister naar de radio. Daar gaat het vaak over politiek. Soms is er een debat. Daarin vertellen de politieke partijen wat zij belangrijk vinden en wat hun plannen zijn.

- Vraag aan anderen wat zij stemmen en waarom.
(Zeg er vooral bij dat je nooit hetzelfde hoeft te stemmen als een ander als je dat niet wilt! Ook al vindt je moeder, je neef of je beste vriend dat je op dezelfde partij moet stemmen als zij. Je mag zelf beslissen op welke partij je stemt, en je hoeft ook nooit aan iemand anders te vertellen op welke partij je gestemd hebt. Ook niet als mensen ernaar vragen. Dat heet stemgeheim en het staat in de wet. Het is ook waarom je alleen moet zijn in het stembokje, behalve als je een lichamelijke beperking hebt waardoor je niet zelf kunt stemmen.)

- De politieke partijen hebben ook altijd een eigen website en eigen sociale media zoals Facebook waarop ze vertellen wat hun plannen zijn.

6. Rond dit onderdeel af.

Tips

Twee belangrijke punten om in je achterhoofd te houden:

- Mensen uit de doelgroep geven aan informatie over de partijen heel belangrijk te vinden. Maar helaas zijn er zo veel partijen dat jij niet binnen de duur van de workshop kunt gaan vertellen wat al die partijen willen. Zorg dat duidelijk is waarom je dat niet doet en dat dus ook heel duidelijk is waar de deelnemers hun informatie wél kunnen halen. Maak ook ruimte voor eventuele vragen. En in de Stem Jij Ook-krant staan al deze manieren nog eens opgesomd, dus ze hoeven niet alles te onthouden!
- Het gebeurt helaas nogal eens dat er misbruik wordt gemaakt van mensen met een lvb om hun stemmen te ronselen. Benadruk dus goed dat ze helemaal zelf mogen beslissen op wie ze stemmen, dat niemand ze mag vertellen op wie ze moeten stemmen en dat het heel normaal is om je keuze geheim te houden.

Stemmen: zo doe je dat

Korte omschrijving

Door middel van een korte animatie en een aantal afbeeldingen raken de deelnemers vertrouwd met de stappen van het stemproces. Daarna ga je met de deelnemers oefenen met stemmen.

Leerdoel

Deelnemers weten hoe stemmen werkt en hebben het zelfvertrouwen om dat ook te gaan doen.

Duur

10-15 minuten uitleg + tijd om zelf te stemmen (afhankelijk van de groepsgrootte).

Benodigheden

- De PowerPoint met het filmpje. (de filmpjes zijn ook beschikbaar via www.stemjijook.nl/filmpjes of via YouTube: https://youtu.be/hKplDU0CUw8?list=PL8yT_kNUNZ6M-oCBnF2gxcH7BWFZn_PUo)
- Slide 21 t/m 31 van de PowerPoint, met de stappen van het stemproces.
- Voor alle deelnemers een stempas en een stembiljet.
- Materiaal om een stemhokje in te richten.

Stap voor stap

1. Vertel dat je nu gaat laten zien hoe stemmen moet. Eerst gaan jullie samen een filmpje kijken, dan herhalen jullie alle stapjes. Daarna gaan jullie samen oefenen.

2. Laat het filmpje op slide 21 zien.

3. Stel na afloop een aantal controlevragen om te kijken of de deelnemers het filmpje begrepen hebben. Bijvoorbeeld: wat moet je allemaal meenemen naar het stembureau om te mogen stemmen? Krijg je je stempas ook weer terug of moet je hem inleveren?
4. Bespreek vervolgens samen alle stappen nogmaals aan de hand van slide 23 t/m 30:

Stap 1: Je krijgt een stempas thuisgestuurd.

Stap 2: Je kiest een partij.

Stap 3: Ga naar het stembureau. Neem je identiteitsbewijs mee.

Stap 4: Lever je stempas in.

Je kunt je stempas inleveren bij de leden van het stembureau. Zij controleren je identiteitsbewijs en geven je een stembiljet.

Stap 5: Je krijgt een stembiljet.

Vertel dat het niet alleen de bedoeling is dat je stemt op een partij, maar dat je ook één persoon moet kiezen. Dat betekent trouwens niet dat je moet weten wie *alle* mensen op het stembiljet zijn. Er staan heel veel namen op het stembiljet. Als je niet weet op welke persoon je wilt stemmen, mag je er gewoon een kiezen van de partij waarop je stemt. Veel mensen stemmen op de persoon bovenaan de lijst (die noem je de lijsttrekker). Maar dat hoeft niet. Anderen kiezen bijvoorbeeld iemand omdat het een vrouw is, of een jongere.

Gelukkig krijg je samen met je stempas al een kandidatenlijst in de brievenbus. Dan kun je thuis alvast de namen bekijken en iemand kiezen op wie je gaat stemmen.

Stap 6: Breng je stem uit.

Vertel hierbij dat het belangrijk is dat je alleen het rondje voor de naam rood kleurt. Je mag maar één rondje rood maken en er geen dingen bij schrijven of op het biljet tekenen. Nadat je het rondje rood hebt gekleurd, vouw je het stembiljet weer dicht. Dat doe je met de witte kant naar buiten, zodat niemand kan zien wat je gestemd hebt.

Het vouwen kan soms nog best lastig zijn, omdat het stembiljet zo groot is. Laat zien hoe je dit kunt doen met het voorbeeld stembiljet. Geef ook aan dat het ook prima is als ze het biljet anders terug opvouwen en dat het niet erg is als dit even tijd kost!

Stap 7: Doe je stem in de stembus.

Je doet je dichtgevouwen stembiljet in de stembus. Soms is de stembus een klike (grote vuilnisbak). Dat ziet er gek uit, maar het betekent niet dat je stem wordt weggegooid. Zo'n klike is groot en er passen lekker veel stembiljetten in, daarom wordt hij gebruikt.

Stap 8: Gefeliciteerd, je hebt gestemd!

Oefenen met stemmen

5. Vertel de deelnemers dat ze nu in de praktijk gaan oefenen!

6. Geef iedere deelnemer een stempas. Neem zelf plaats achter een tafel en speel dat je medewerker bent van het stembureau. Doe dit eventueel samen met iemand van de organisatie.

7. Laat de deelnemers één voor één stemmen. Vraag de deelnemers om een legitimatiebewijs (of als ze dat niet bij zich hebben geeft dat nu even niet, dan mogen ze doen alsof – druk ze wel op het hart om het mee te nemen naar de echte verkiezingen). Neem de stempassen in en geef de deelnemers een stembiljet. (Het rode potlood ligt al in het stembokje). Nu mogen ze gaan stemmen!
Let erop dat iedereen het stembiljet ook weer netjes dichtvouwt.
8. Als iedereen aan de beurt geweest is, kun je samen met de deelnemers de stemmen tellen
9. Bespreek na: hoe vonden de deelnemers het om dit zo te oefenen?

Filmpje: Zo telt jouw stem mee

Korte omschrijving

Aan de hand van een korte animatie ga je met de deelnemers in gesprek over het belang van stemmen.

Leerdoelen

- De deelnemers weten dat ze door het uitbrengen van hun stem invloed kunnen uitoefenen op welke partijen er in de Tweede Kamer komen, en wie er dus beslissingen nemen.

Duur

5 minuten

Benodigheden

- De PowerPoint met het filmpje
- (De filmpjes zijn ook te bekijken via www.stemjijook.nl/filmpjes of via YouTube: https://youtu.be/GFngXYDZQO8?list=PL8yT_kNUNZ6M-oCBnF2gxcH7BWFZn_PUo)

Stap voor stap

1. Vertel dat jullie nu gaan zien wat er met je stembiljet gebeurt als je gestemd hebt.

2. Bekijk samen het animatiefilmpje op slide 30. Stel na afloop een aantal controlevragen om te kijken of de deelnemers het filmpje begrepen hebben.

Quiz: waar of niet waar?

Korte omschrijving

Met de quiz (slide 35 t/m 43) kun je checken of de kennis overgekomen is en hoe veel kennis de deelnemers al hebben. In de quiz komen allerlei weetjes over stemmen en politiek aan de orde. Presenteer het niet als een overhoring. Deelnemers kunnen aangeven of ze denken dat iets waar of niet waar is door middel van handopsteken of het gebruik van rode en groene kaarten.

Leerdoel

Deelnemers herhalen op een leuke manier de kennis die ze al hebben opgedaan.

Duur

5 minuten

Benodigheden

- Slide 35 t/m 43 van de PowerPoint.
- Optioneel kun je iedere deelnemer een rode of groene kaart geven.

Stap voor stap

1. Vertel dat jij 8 dingen gaat zeggen, en dat de deelnemers mogen zeggen of ze denken dat het waar is of niet waar. Deel eventueel de rode en groene kaarten uit. Zorg dat de deelnemers er vooral plezier in hebben en zich niet beoordeeld voelen, ook al hebben ze alle antwoorden fout.

2. Doorloop de quiz.

Quizvragen

Vraag 1: Dit is de Tweede Kamer.

Niet waar. Dit is de Ridderzaal. Het is niet gek als je dacht dat het de Tweede Kamer was, want dit gebouw staat wél vlak bij de Tweede Kamer. Misschien hebben de deelnemers het wel eens op tv gezien.

Vraag 2: Dit is de Tweede Kamer.

Waar. Dit is een stukje van de plenaire vergaderzaal van de Tweede Kamer. Hier kunnen alle Kamerleden samen vergaderen. Dat betekent dat ze allemaal samen praten over plannen voor Nederland.

Vraag 3: Stemmen doe je met een groen potlood.

Niet waar. Stemmen doe je met een rood potlood.

Vraag 4: Dit is de baas van Nederland.

Niet waar. Koning Willem-Alexander is niet de baas van Nederland.

Vraag 5: Dit is de baas van Nederland.

Niet waar: Dick Schoof (of de nieuwe minister-president straks) is niet de baas van Nederland.

Let op! Houd bij deze vraag de kern van je verhaal in gedachten: we willen vooral dat deelnemers uiteindelijk onthouden dat de minister-president niet de baas is van Nederland, maar dat de burgers de baas zijn (daar gaat de volgende vraag over).

Zorg dus dat je bij deze vraag niet verzandt in een technisch verhaal over coalitie, de rol van Wilders en de kabinetsval.

Omdat het kabinet gevallen is, komt daar eventueel nog bij: Dick Schoof is de minister-president, maar hij is nu demissionair: dat betekent dat hij dingen regelt tot er een nieuwe minister-president is. Hij gaat geen grote nieuwe plannen meer bedenken. Maar ook de minister-president is niet de baas van Nederland.

Je hoeft hier dus niet verder over uit te weiden. Alleen als er alsnog vragen komen over waarom Schoof niet meer de minister-president is, kun je kort vertellen dat het soms gebeurt dat de politieke partijen het niet eens worden, terwijl ze er wel samen uit moeten komen; en dat ze dan soms besluiten om ermee te stoppen. Dan komen er nieuwe verkiezingen, zoals nu. Als je extra uitleg hebt gegeven, herhaal dan nog een keer de hoofdboodschap: de minister-president is niet de baas van Nederland.

Vraag 6: Wij zijn de baas van Nederland.

Waar. Wij zijn de baas van Nederland. Iedereen van 18 jaar of ouder die officieel Nederlander is, mag kiezen wie er namens ons in de Tweede Kamer komen. De Tweede Kamerleden maken namens het volk (dat zijn de mensen in Nederland) plannen voor Nederland.

Vraag 7: Dit zijn zetels.

Waar. Dit zijn zetels van de Tweede Kamerleden. Zetel is een deftig woord voor stoel. In totaal zijn er 150 zetels voor Tweede Kamerleden.

Vraag 8: Dit stembiljet is goed zo.

Niet waar: je mag alleen één rondje rood kleuren op een stembiljet. Doe je andere dingen, dan telt je stem niet mee. Je mag dus niet je naam erop schrijven of hartjes, smileys enzovoort tekenen. Als je per ongeluk een foutje gemaakt hebt, mag je een nieuw stembiljet vragen aan de mensen van het stembureau. Dat mag één keer.

Tijd voor extra vragen

1. Misschien hebben de deelnemers nog extra vragen. Neem hier ruim de rust en de tijd voor, zodat je zeker weet dat ook degenen die niet meteen durven hun vragen kunnen stellen. Gebruik deze tijd ook als nabespreking: vraag wat de deelnemers ervan vonden, en of ze denken dat ze nu makkelijker kunnen gaan stemmen. Zijn er nog dingen waar ze niet helemaal zeker over zijn?

Besteed in ieder geval aandacht aan toegankelijk stemmen:

- Vertel dat het de bedoeling is dat je alleen het stemhokje in gaat, *tenzij* je dat door een lichamelijke beperking niet kunt. Het moet wel een lichamelijke beperking zijn waardoor je niet kunt stemmen. Dus bijvoorbeeld als je blind bent, of het potlood niet goed kunt vasthouden omdat je spastisch bent of twee armen in het gips hebt. (Als je doof bent mag er natuurlijk niet iemand met je mee, want je hebt je oren niet nodig om te stemmen).
- Je mag zelf kiezen wie er mee gaat. Dat kan iemand zijn die je kent, of een medewerker van het stembureau.
- Als je niet blind bent, maar wel slechtziend, kun je een loep gebruiken. Er ligt er altijd een op ieder stembureau. Die mag je gebruiken als de lettertjes te klein zijn om te lezen.

Zo vind je meer informatie & afronding

1. Tot slot kun je op slide 47 de opties laten zien om meer informatie te vinden.

2. Deel de Stem Jij Ook?-kranten uit.
3. Vraag de deelnemers wat ze ervan vonden. Hebben ze het idee dat ze er klaar voor zijn? Hebben ze nog tips voor volgende workshops? (Geef die tips vooral aan educatie door)

Bijlage 1: tips om aan te sluiten bij de doelgroep

- Praat niet te snel, maak korte zinnen en wees concreet.
- Zo'n 40-60% van de mensen met een lvb heeft een vorm van autisme. Houd hier rekening mee: zorg dat het verloop van de workshop vooraf duidelijk en voorspelbaar is, en als je zegt dat je iets gaat doen, doe dat dan ook.
- Gebruik eenvoudige woorden. Soms is het onvermijdelijk om een moeilijk woord te gebruiken. Bouw in dat geval in je verhaal in dat je er meteen achteraan zegt wat dat woord betekent.

Het taalniveau van mensen met een lvb is over het algemeen A2. Dat betekent dat hun woordenschat relatief klein is (taalniveaus worden ingedeeld van A1 (basis) tot C2 (vergevorderd), dus A2 is het één na laagste). Wil je weten of je kunt verwachten dat de deelnemers bepaalde woorden kennen, type je woord dan in op zoekeneenvoudigewoorden.nl.

- Gebruik niet te veel synoniemen. Bij andere groepen zou je dat misschien doen om het taalgebruik levendig te maken, maar bij deze doelgroep is het beter om steeds hetzelfde woord te gebruiken voor hetzelfde concept.
- Vermijd beeldspraak: dat is voor mensen met autisme moeilijk, omdat ze het dan meestal letterlijk voor zich zien. Zeg dus niet iets als "Arib hing haar voorzittershamer aan de wilgen".
- Heb het niet over "de meerderheid", "de minderheid", percentages of grote getallen, dat is te abstract; zeg in plaats daarvan "veel", "weinig", "de meeste".
- Wees zuinig met zinnen in de lijdende vorm: liever "A doet B" dan "B wordt gedaan door A".
- Probeer te monitoren of mensen het begrepen hebben, maar doe dat niet te expliciet (dus niet door te vragen "Is alles duidelijk?").
- Benader de deelnemers als volwassenen, pas op voor een kinderachtige toon.
- Probeer vragende zinnen en retorische vragen te vermijden, tenzij je echt wilt dat mensen antwoord geven. Dus niet 'Hoe werkt de Tweede Kamer?' maar 'Zo werkt de Tweede Kamer'.
- Als je wel een vraag stelt: benoem het expliciet als er meerdere antwoorden mogelijk zijn in plaats van één goed antwoord.
- Als je naar een website verwijst, zeg er dan "de website" en "www" bij.
- Maak extra goed duidelijk dat het echt prima is om extra uitleg te vragen als iets niet duidelijk is. Zorg dat de deelnemers nooit het gevoel krijgen dat het aan hen ligt als ze iets niet meteen snappen. Dit is specifiek voor mensen met een lvb een extra gevoelig punt, omdat ze vaak van jongs af aan niet mee kunnen komen en wellicht geleerd hebben dat goed te verbergen.

Tips voor alternatieve formuleringen

Het is niet altijd eenvoudig om op A2-niveau uit te leggen hoe de politiek werkt. Hieronder een paar suggesties voor alternatieven voor veelgebruikte woorden, of formuleringen om ze uit te leggen.

- Vergaderen/overleggen: praten (over)
- Controleren/checken: kijken of het goed is, nakijken
- Goedkeuren: goed vinden
- Wet: regel die voor alle Nederlanders geldt
- Zetel: stoel
- Meerderheid: de meeste
- Minderheid: de minste

Deze woordenlijst staat op stemjijook.nl (d.d. 27-09-2023):

Politiek

De manier waarop mensen beslissen hoe een land geregeerd moet worden.

Verkiezingen

Mensen mogen kiezen welke mensen in de politiek komen.

Stemmen

Kiezen welke mensen in de politiek komen.

Tweede Kamer

De mensen die beslissen over plannen voor heel Nederland.

Eerste Kamer

De mensen die de plannen van de Tweede Kamer nakijken.

Parlement

De mensen in de Eerste Kamer en de Tweede Kamer. Samen beslissen ze over plannen voor Nederland.

Minister

Iemand in de politiek die zorgt voor een bepaald onderwerp.

Staatssecretaris

Iemand in de politiek die zorgt voor een bepaald onderwerp.

Minister-president

Een minister die de leider is van de andere ministers.

De taak van de minister-president is: zorgen dat de andere ministers goed samenwerken.

Kabinet

Alle ministers samen met de staatssecretarissen.

Regering

Alle ministers samen en de koning.

Coalitie

De politieke partijen in de Tweede Kamer die samenwerken en afspraken maken.

Ze zitten samen in de regering.

Oppositie

De politieke partijen in de Tweede Kamer die niet in de regering zitten.

Zetel

Stoel.

Geef het vooral door aan educatie als je merkt dat bepaalde woorden lastig zijn voor de doelgroep (en je eventuele suggesties voor alternatieven), dan kunnen we deze lijst uitbreiden.